United Nations
Nations Unies

International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

Tribunal Pénal International pour l'ex-Yougoslavie

OBRAĆANJE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument)

PREDSJEDNIK

Haag, 8. oktobar 2009.

Obraćanje sudije Patricka Robinsona, predsjednika Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija

Ekselencije, gospodine predsjedniče,

Čast mi je da se danas pojavim pred vama u svojstvu predsjednika Međunarodnog krivičnog suda Ujedinjenih nacija za bivšu Jugoslaviju i da Generalnoj skupštini predstavim šesnaesti godišnji izvještaj Međunarodnog suda.

Ponosan sam što se ovom uvaženom skupu obraćam u ime institucije koja je ostvarila nezapamćen uticaj na razvoj međunarodnog humanitarnog prava, međunarodnog krivičnog prava i međunarodnog krivičnog postupka. Tokom gotovo šesnaest godina svoga djelovanja, Međunarodni sud je pokazao da međunarodna pravda funkcioniše i otvorio je put da se okonča praksa nekažnjenosti. Dostignuća Međunarodnog suda ne bi bila moguća bez podrške članica ove Skupštine i želio bih da iskoristim ovu priliku da vam izrazim zahvalnost na podršci koju pružate Međunarodnom sudu, koja je i dalje od presudne važnosti za okončanje našeg rada.

Međunarodni sud je i dalje čvrsto privržen strategiji okončanja svog rada i svi naši napori imaju za cilj da se rad Međunarodnog suda završi što je brže moguće u skladu s našim mandatom. Tokom perioda na koji se ovaj izvještaj odnosi izrečene su tri drugostepene presude, čime se broj predmeta u kojima su postupci u potpunosti okončani popeo na 86. Osim toga, izrečene su tri prvostepene presude, čime se broj predmeta u kojima su održani prvostepeni postupci popeo na 50. kada smo radili pod najvećim pritiskom, paralelno smo vodili suđenja u osam postupaka, u tri sudnice, koristeći praznine u rasporedu suđenja. U tom pogledu, moram posebno pohvaliti neumorni trud novoimenovanog sekretara i osoblja Sekretarijata na stručnoj podršci koju pružaju vijećima Međunarodnog suda i Tužilaštvu. Bez pismenih i usmenih prevoda u sudnicama i izvan njih, bez podrške žrtvama i svjedocima, bez tehničke pomoći i bezbroj drugih usluga koje tiho i dosljedno pruža Sekretarijat, Međunarodni sud bi odmah prestao da funkcioniše.

Trenutno su samo dva predmeta u pretpretresnoj fazi postupka i suđenje u tim predmetima će početi ove godine. Prema našim trenutnim procjenama, sva suđenja, osim četiri, biće okončana 2010. godine, tri početkom 2011. i posljednje suđenje, u predmetu Radovana Karadžića, koje će završiti početkom 2012. godine. Nažalost, dvojica optuženih su i dalje u bjekstvu – Ratko Mladić i Goran Hadžić. Ukoliko oni ne budu izvedeni pred lice pravde, to će ostaviti mrlju na istorijskom doprinosu Ujedinjenih nacija izgradnji mira u bivšoj Jugoslaviji. Pozivam države članice da učine sve što je u njihovoj moći kako bi se obezbijedilo hitno hapšenje ovih optuženih koji su u bjekstvu.

Tokom mog mandata preduzeo sam mjere kako bih obezbijedio pravovremen završetak našeg rada. Izvršena je sveobuhvatna procjena svih postojećih i očekivanih žalbenih postupaka i sredina 2013. godine označena je kao datum okončanja svih naših postupaka. Istovremeno, Međunarodni sud neprekidno traži nove i kreativne načine kako bi povećao produktivnost svog rada. Iako je u sudskom okruženju nemoguće predvidjeti

Internet address: http://www.un.org/icty
Media Office/Communications Service
Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. Netherlands
Tel.: +31-70-512-5343; 512-5356 **Fax**: +31-70-512-5355

sve uzroke kašnjenja, odgovorno upravljanje nalaže da se potencijalne prepreke prepoznaju, stave pod kontrolu i konačno otklone.

Jedan konkretan faktor od presudne važnosti za Međunarodni sud je zadržavanje visokokvalifikovanog osoblja Međunarodnog suda. To želim da naglasim jer je to faktor koji nije u potpunosti pod kontrolom Međunarodnog suda. Važnost da se zadrži osoblje neophodno za okončanje rada Međunarodnog suda, uz istovremeno smanjivanje broja onog osoblja čiji su zadaci obavljeni, stavlja Međunarodni sud u posebno tešku poziciju. Očuvanje morala neke institucije u posljednjim fazama njenog postojanja predstavlja veliki izazov, i mnogi zaposleni će biti u iskušenju da potraže trajnije zaposlenje na nekom drugom mjestu mnogo prije ukidanja njihovih pozicija na Međunarodnom sudu. To predstavlja veliki rizik za produktivnost našeg rada. Zapravo, mnogi zaposleni su već otišli i mi trenutno gubimo osoblje dinamikom od jednog zaposlenog dnevno. Ako se ta dinamika odlaska osoblja nastavi, do kraja godine ćemo izgubiti 30% našeg osoblja.

U tom pogledu, veoma sam zahvalan Generalnoj skupštini što je usvojila rezoluciju A/RES/63/256, u kojoj je ova poteškoća prepoznata i koja je omogućila da Međunarodni sud osoblju ponudi ugovore u skladu s rokovima planiranog smanjenja broja zaposlenih i u skladu s rasporedom suđenja.

Međutim, iako je takva mjera korisna, ona nije dovoljna. Visokokvalifikovano i stručno osoblje koje je od suštinskog značaja za okončanje rada Međunarodnog suda i dalje napušta Sud alarmantnom brzinom. Kada neko od zaposlenih ko na Međunarodnom sudu radi godinama odluči da ode, problem koji nastaje podrazumijeva mnogo više od pukog popunjavanja upražnjenog radnog mjesta – što je proces koji usput sam po sebi oduzima Međunarodnom sudu dragocjene resurse. Nadležnost Međunarodnog suda je vrlo specifična i zahtjeva visok nivo stručnosti i praktičnog iskustva. Čak i stručnjaku koji ima veliko znanje i iskustvo potrebno je vrijeme da stekne vještine potrebne za uspješan rad na Međunarodnom sudu. Odlazak ključnog osoblja sa Međunarodnog suda mora se zaustaviti. Propust da se brzo djeluje u tom pravcu povećaće vrijeme potrebno za okončanje mandata Međunarodnog suda zato što on utiče na efikasnost našeg rada.

Međunarodni sud već dugo vremena energično skreće pažnju država članica Ujedinjenih nacija na ovo pitanje, ali osim rezolucije Generalne skupštine A/RES/63/256, nije preduzeta nikakva daljnja akcija podrške. Znam da će se na dnevnom redu jesenjeg zasjedanja Skupštine naći značajne promjene režima sklapanja ugovora u Ujedinjenim nacijama, što nam može biti od velike pomoći u naporima da zadržimo osoblje. Posebno će ugovori na neodređeno vrijeme pružiti barem malo stabilnosti koja nam je jako potrebna. Novčana naknada po okončanju službe je još jedna inicijativa koja bi nam mogla pomoći da usporimo dinamiku kojom zaposleni napuštaju Sud i obezbijediti da budemo u mogućnosti da okončamo naš mandat što je ekspeditivnije moguće. Takođe vas pozivam da pomognete Međunarodnom sudu u pronalaženju drugih mjera kako bismo zadržali naše visokokvalifikovano osoblje.

Drugo pitanje na koje želim da vam skrenem pažnju jesu aktivnosti koje Međunarodni sud provodi kako bi osigurao ispunjenje svog mandata da doprinese očuvanju mira i bezbjednosti u bivšoj Jugoslaviji i kako bi osigurap da lokalna pravosuđa imaju kapacitete da nastave s krivičnim gonjenjem u predmetima ratnih zločina u skladu s rezolucijama Savjeta bezbjednosti 1503 i 1534. Dok punom parom radi na prvostepenim i drugostepenim postupcima, Međunarodni sud je angažovao stručnjake drugih međunarodnih organizacija i uključio se u niz inicijativa vezanih za osposobljavanje. Drago mi je što vas mogu obavijestiti da su okončani projekti s kojima vas je prošle godine upoznao moj prethodnik i da je kao rezultat toga objavljen priručnik koji opisuje najbolje prakse Međunarodnog suda do nezapamćenih detalja, kao i sveobuhvatna procjena učinka napora na osposobljavanju lokalnih pravosuđa širom bivše Jugoslavije. Na osnovu te procjene, Međunarodni sud produbljuje svoju saradnju s UNICRI-jem i Kancelarijom OEBS-

a za demokratske institucije. Zajedno s njima pripremamo jedan ambiciozan projekat kako bi se obezbijedilo da nacionalni pravosudni sistemi u regiji imaju kapacitete da postupaju u sve većem broju predmeta za ratne zločine, u trenutku kad Međunarodni sud ide u pravcu okončanja svojih osnovnih aktivnosti. Od Evropske komisije se očekuje velikodušna novčana pomoć za ovaj pravovremeni poduhvat. Tužilaštvo je takođe vrlo aktivno u svojim naporima na osposobljavanju i razvija čvrste partnerske odnose sa odgovarajućim institucijama u regiji. U tu svrhu tužilac je – takođe uz pomoć Evropske komisije – uspostavio program gostujućih stručnjaka, u okviru kojeg tužioci iz regije zajedno s Tužilaštvom Međunarodnog suda rade na predmetima u Haagu.

Postoji još jedno pitanje na koje sam dužan da vam skrenem pažnju. Čvrsto vjerujem da je to pitanje koje se mora razmotriti ako želimo trajni mir i pomirenje u regiji – naime, radi se o obeštećenju žrtava za strahote koje su pretrpjele tokom sukoba u bivšoj Jugoslaviji. Kao predsjednik Međunarodnog suda imao sam više prilika da se sastanem sa udruženjima žrtava koja su izrazila nezadovoljstvo zbog propusta međunarodne zajednice da pruži bilo kakvu nadoknadu za njihove patnje. U mnogim pogledima te žrtve osjećaju da ih je međunarodna zajednica zaboravila i da su njihova prava zanemarena. Što se tiče njihovog prava na obeštećenje, moram se složiti s ocjenom da ih je međunarodna zajednica zaboravila. Trenutno ne postoji nijedan djelotvoran mehanizam putem kojeg bi žrtve mogle da zahtijevaju odštetu za povrede koje su im nanijete uprkos tome što je njihovo pravo na takvu vrstu obeštećenja čvrsto utemeljeno u međunarodnom pravu. Dovoljno je da se pozovem na Deklaraciju o osnovnim načelima pravde u vezi sa žrtvama krivičnih djela i zloupotrebe vlasti, koju je ova Skupština donijela 1985. godine, a mogu pomenuti i Osnovna načela i smjernice za ostvarenje prava na pravni lijek i reparacije žrtava teških kršenja međunarodnog prava ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava, koje je usvojila Komisija za ljudska prava u aprilu 2000. godine. Odredbe Statuta Međunarodnog krivičnog suda koje se odnose na obeštećenje žrtava u snažnom su kontrastu sa nedostatkom sličnih odredbi u našem Statutu. Te instrumente je uspostavila međunarodna zajednica jer pravdu ne predstavlja samo kažnjavanje počinilaca, već i vraćanje dostojanstva žrtvama tako što će se obezbijediti da imaju konkretna sredstva kako bi ponovo izgradili svoje živote. U samoj Deklaraciji su označeni izvori odštete, između ostalog počinioci, kao i nacionalni fondovi, ali u okolnostima kada država nije u stanju da plati odštetu žrtvi, ona predlaže da se u tu svrhu uspostave drugi fondovi. Ovo pitanje je predsjednik Jorda iznio pred Savjet bezbjednosti u novembru 2000. godine, kada je preporučio "Savjetu i generalnom sekretaru da odgovarajuća tijela Generalne skupštine razmotre metode kompenzacije za žrtve zločina u bivšoj Jugoslaviji, konkretno, jedne komisije za razmatranje zahtjeva za obeštećenje". Međutim, do sada nije učinjeno ništa, i plašim se da će propust međunarodne zajednice da se pozabavi potrebama žrtava sukoba u bivšoj Jugoslaviji potkopati napore Međunarodnog suda da doprinese dugotrajnom miru i stabilnosti u regiji. Iz tog razloga vas molim da podržite osnivanje komisije za razmatranje zahtjeva za obeštećenje kao metod koji će biti komplementaran radu Međunarodnog suda tako što će obeštetiti žrtve zločina u bivšoj Jugoslaviji.

Na kraju, želio bih još jednom da se osvrnem na ogromna dostignuća Međunarodnog suda. Njegovo osnivanje 1993. godine bilo je vjesnik nove ere u međunarodnim odnosima i dovelo je do uspostavljanja drugih međunarodnih institucija posvećenih krivičnom pravu. U tom pogledu, uticaj Međunarodnog suda na razvoj međunarodnog pravosuđa je ogroman. Pozvao bih Generalnu skupštinu da obezbijedi da taj rad ne ostane nepotrebno ukaljan stalnim izbjegavanjem pravde preostale dvojice optuženih koji su u bjekstvu.

Takođe bih želio još jednom naglasiti da Međunarodni sud čini sve što može kako bi okončao svoj rad ekspeditivno i pravično, uz puno poštovanje najviših međunarodnih standarda jednog međunarodnog suda Ujedinjenih nacija. Međutim, ako Međunarodni sud želi da ispoštuje trenutno predviđene rokove, potrebna mu je pomoć država članica kako

bi se obezbijedilo da odlazak visokokvalifikovanog i itekako potrebnog osoblja ne koči pravovremeno okončanje njegovog rada.

Zajedno težimo ka istom cilju: borbi protiv nekažnjenosti i ostvarenju pravde za žrtve teških povreda međunarodnog prava. Dok Međunarodni sud završava svoj rad, baklja će biti predata sudijama, tužiocima i advokatima odbrane u bivšoj Jugoslaviji da nastave ovaj ambiciozni poduhvat.

Njegova ekselencija g. Ban Ki-moon u svom govoru povodom obilježavanja desetogodišnjice usvajanja Rimskog statuta Međunarodnog krivičnog suda izjavio je sljedeće:

"Borba [Međunarodnog krivičnog suda] protiv nekažnjenosti počela je faktički uspostavljanjem Međunarodnih krivičnih sudova za bivšu Jugoslaviju i Ruandu. Ti su sudovi prokrčili put pojavi međunarodnog krivičnog pravosuđa i provođenju međunarodnog humanitarnog prava."

Nadamo se da će provođenje pravde i vladavine prava dovesti do trajnog mira i prosperiteta u bivšoj Jugoslaviji, mira i prosperiteta koji su s pravom zasluženi.

Stoga pozivam sve države članice Generalne skupštine:

- da nam pomognu u našoj riješenosti da rad Međunarodnog suda okončamo na uspješan i racionalan način;

- i da pruže podršku nacionalnim institucijama u bivšoj Jugoslaviji koje će nastaviti našu misiju u borbi protiv nekažnjenosti – misiju koju svi dijelimo.

Hvala vam na pažnji.